

SPIS TREŚCI

Przedmowa do II wydania	7
Wstęp	9
I. Podstawowe pojęcia i terminy dialektologii i dialektografii	11
II. Dialektografia polska	16
III. Istota języka i procesy formowania się częściowo odrębnych jego typów	20
IV. Indoeuropejskie cechy dialektalne	27
V. Bałtosłowiańskie innowacje językowe	32
VI. Zewnętrzne uwarunkowanie formowania się języka prasłowiańskiego	35
VII. Cechy języka prasłowiańskiego	39
VIII. Dialektalne cechy prasłowiańskie	43
IX. Innowacje lechickiej grupy językowej	59
X. Polskie cechy dialektalne	82
§ 1. Labiowelaryzacja psł. * <i>telt</i> (\cong * <i>tolti</i>)	88
§ 2. Niemetatezowane kontynuanty psł. * <i>tort</i> (\cong <i>tart</i>)	89
§ 3. Stwardnienie psł. zgłoskotwórczego * <i>ʎ</i> miękkiego	90
§ 4. Rozwój psł. zgłoskotwórczych * <i>ʎ</i> i * <i>ʎ</i> (m. 1)	91
§ 5. Stwardnienie spółgłosek przed 'ar z * <i>ʎT</i>	93
§ 6. Udźwięcznianie i ubezdźwięcznianie międzywyrazowe spółgłosek przez samogłoski i spółotwarte (m. 2)	95
§ 7. Zróżnicowania gwarowe w zakresie dźwięczności	97
§ 8. Zatrata dźwięczności <i>v ú</i> po spółgłoskach bezdźwięcznych (m. 3).	99
§ 9. Pomieszanie nagłosowych <i>wo- z o-</i> i ewentualnie <i>z ʎo-</i> (m. 4)	102
§ 10. Przejście końcówki gen. sg. <i>-ego</i> w <i>-ewo</i> ; zwięźlenie <i>-o</i> w <i>-egó</i>	103
§ 11. Uproszczenie systemu opozycji <i>s z c ʒ : ś ź č ʒ : ś ź ć ʒ</i> przez redukcję jednego z tych szeregów (m. 5)	103
§ 12. Przejście <i>ʒ</i> w <i>z</i>	108
§ 13. Zanik wibracji frykatywnego <i>r</i> (<i>r̄</i> \cong <i>ʒ</i>) (m. 6)	109
§ 14. Wyodrębnianie się palatalności w <i>i</i> poprzedzające spółgłoskę miękką (m. 7)	113
§ 15. Rozwój psł. * <i>ʎ</i> w <i>ʎ</i> , potem w <i>ʎ</i> (m. 8)	114
§ 16. Stwardnienie stpol. <i>ʎ</i> (m. 9)	116
§ 17. Zanik miękkości wargowych w wygłosie (m. 10)	117
§ 18. Rozłożenie wargowych miękkich na grupy spółgłoskowe (m. 11).	119
§ 19. Uproszczenie grup spółgłoskowych powstałych w wyniku rozłożenia <i>f' ú m</i> (m. 12)	122
§ 20. Zmiękczenie <i>n t d</i> przez poprzedzające je głoski przednie wąskie	123
§ 21. Powstawanie miękkich fonemów tylnojęzykowych (m. 13)	124
§ 22. Przejście słabo artykułowanego wygłosowego <i>-χ</i> w <i>-k</i> lub <i>-f</i> (m. 14)	129
§ 23. Zastępowanie lub unikanie <i>χ</i> w grupach spółgłoskowych (m. 15)	132

§ 24.	Upodobnienie <i>n</i> do <i>k</i> na granicy dwu morfemów (m. 16)	134
§ 25.	Uproszczenie wygłosowych grup spółgłoskowych typu - <i>śé</i> , - <i>śń</i> (m. 17)	135
§ 26.	Redukcja kończącego śródwyrazową grupę spółgłoskową <i>u</i> ($\leq l$)	136
§ 27.	Uproszczenie grup <i>stř</i> , <i>tř</i> , <i>zdř</i> , <i>dř</i> na <i>šé</i> , <i>č</i> , <i>žž</i> , <i>ž</i>	136
§ 28.	Spłynięcie się grup <i>rs</i> , <i>rz</i> , <i>rst</i> , <i>rsk</i> w <i>ř</i> , <i>řt</i> , <i>řk</i>	137
§ 29.	Spłynięcie się grup <i>šš</i> w <i>š</i> ; <i>kk</i> w <i>k</i>	137
§ 30.	Podwojenie <i>s</i> <i>ś</i> w <i>bosso</i> , <i>v lešše</i> , <i>višši</i> (m. 18)	138
§ 31.	Dysymilatywne zastąpienie <i>v</i> z przez <i>ve</i> , <i>ze</i> (m. 19)	139
§ 32.	Dysymilacje w obrębie stpol. grup <i>šř</i> , <i>žř</i> (m. 20)	140
§ 33.	Rozbicie grupy spółgłoskowej przez wstawienie wtórnej samogłoski	141
§ 34.	Rozwój i kontynuanty psł. nagłosowej grupy * <i>jb-</i> (m. 21)	142
§ 35.	Ustalenie się akcentu	143
§ 36.	Zanik interwokalicznego <i>j</i> i spłynięcie się samogłosek w <i>boiāł šé</i> , <i>stoiāc</i> ; <i>graiēš</i> ; <i>rozuwēiē</i> (m. 22)	144
§ 37.	Iloczas i wyrównania różnicowań nim wywołanych (m. 23)	145
§ 38.	Rozszerzenie artykulacji samogłoski <i>i</i> w <i>ir</i> , <i>iř</i> (m. 24)	148
§ 39.	Rozwój i zasięgi kontynuantów psł. * <i>y</i> (m. 25)	149
§ 40.	Rozszerzenie i/lub cofnięcie artykulacji <i>y</i> przed spółotwartymi płynnymi (<i>l</i> , <i>l</i>)	152
§ 41.	Rozwój i zasięgi kontynuantów psł. * <i>i</i> (m. 26)	153
§ 42.	Rozszerzenie i/lub cofnięcie artykulacji <i>i</i> przed spółotwartymi	155
§ 43.	Rozwój i zasięgi kontynuantów psł. * <i>u</i> (m. 27)	156
§ 44.	Rozszerzenie artykulacji <i>u</i> przed spółgłoskami spółotwartymi	157
§ 45.	Przednia artykulacja stpol. <i>ā</i>	158
§ 46.	Przejście nagłosowego <i>ja-</i> w <i>je-</i> (m. 28)	160
§ 47.	Przejście nagłosowego <i>ra-</i> w <i>re-</i> (m. 29)	162
§ 48.	Przejście <i>-ar-</i> w <i>-er-</i> (m. 30)	165
§ 49.	Zastąpienie ' <i>ā</i> ($\leq *ēT$) przez ' <i>e</i> w typie <i>zamēlaē</i> (m. 31)	166
§ 50.	Przesunięcie ku przodowi <i>a</i> przed tautosylabicznym <i>j</i> w zakończeniu form rozkaznika (<i>aī</i> \geq <i>eī</i>) (m. 32)	168
§ 51.	Przesunięcie ku przodowi i zwężenie artykulacji <i>āN</i> (= <i>a</i> przed spółgłoskami nosowymi)	169
§ 52.	Rozwój i zasięgi kontynuantów stpol. <i>ā</i> (m. 33)	169
§ 53.	Zwężenie kontynuantów stpol. <i>āN</i> (= pochyłonego <i>a</i> przed spółgłoską nosową)	174
§ 54.	Rozwój i zasięgi kontynuantów stpol. <i>ē</i> (m. 34)	175
§ 55.	Zwężenie, rozszerzenie <i>eN</i> (= <i>e</i> przed spółgłoską nosową)	177
§ 56.	Cofnięcie i obniżenie artykulacji <i>e</i> do <i>o</i> , <i>ā</i> przed tautosylabicznym <i>u</i> ($\leq l$ (<i>e</i> l \geq <i>o</i> l)) (m. 35)	178
§ 57.	Labializacja i dyftongizacja <i>o</i> (m. 36)	179
§ 58.	Przesunięcie artykulacji <i>o</i> ku przodowi (<i>o</i> \geq <i>u</i> ō \geq <i>u</i> ē)	181
§ 59.	Zastąpienie ' <i>ō</i> ($\leq *ēT$) przez ' <i>e</i> w typie <i>nešē mettē</i> (m. 37)	184
§ 60.	Zwężenie <i>oN</i> (= <i>o</i> przed spółgłoską nosową)	185
§ 61.	Rozwój i zasięgi kontynuantów stpol. <i>ó</i> (m. 38)	186
§ 62.	Ustna artykulacja kontynuantów stpol. <i>ā</i> krótkiego (m. 39)	188
§ 63.	Ustna artykulacja kontynuantów stpol. <i>ā</i> długiego (m. 40)	191
§ 64.	Rezonans nosowy kontynuantów stpol. <i>ā</i> , <i>ā</i> przed zwartymi (m. 41)	193
§ 65.	Rezonans nosowy kontynuantów stpol. <i>ā</i> , <i>ā</i> przed szczelinowymi (m. 42)	195

§ 66.	Rezonans nosowy i kontynuanty stpol. \bar{a} w wygłosie	196
§ 67.	Rezonans nosowy kontynuantów stpol. \bar{a} w wygłosie (m. 43)	197
§ 68.	Powstanie i rozprzestrzenianie się rzeczownikowych sufiksów <i>-sko</i> , <i>-isko</i>	198
§ 69.	Rozwój i zasięgi występowania sufiksów przymiotnikowych <i>-aty</i> : <i>-asty</i> , <i>-ity</i> : <i>-isty</i> (m. 44)	200
§ 70.	Zastępowanie <i>'ev-</i> przez <i>'ov-</i> (m. 45)	202
§ 71.	Zastępowanie <i>ot-</i> , <i>ot</i> przez <i>od-</i> , <i>od</i> (m. 46)	203
§ 72.	Usuwanie ruchomego <i>e</i> w bezkońcówkowych formach rzeczowników z przyrostkami <i>-ek</i> , <i>-ec</i> itp. (m. 47)	205
§ 73.	Przyrostek rzeczownikowy <i>-yšek</i> , <i>-yška</i> , <i>-yško</i> (m. 48)	206
§ 74.	Powstanie i ekspansja przyrostka czasownikowego <i>-ywać</i> (m. 49)	207
§ 75.	Zastępowanie neutrów na <i>-e</i> , <i>-eća</i> przez rzeczowniki męskie z przyrostkiem <i>-ak</i> : <i>ćelak</i> , <i>kurćak</i> (m. 50)	208
§ 76.	Zastąpienie sufiksu bezokolicznika <i>-eć</i> przez <i>-ić</i> (<i>-ýć</i>) (m. 51)	209
§ 77.	Powstanie i rozprzestrzenienie przedrostka superlatywów <i>naj-</i> (m. 52)	210
§ 78.	Zastępowanie przedrostków i prepozycji <i>s(-)</i> przez <i>z(-)</i> (m. 53)	210
§ 79.	Zanik <i>r</i> w przedrostku <i>roz-</i>	212
§ 80.	Zastępowanie końcówki loc. pl. rzeczowników <i>-eχ</i> przez <i>-oχ</i> (m. 54)	212
§ 81.	Dualne końcówki <i>-oma</i> , <i>-ama</i> w instr. pl. rzeczowników	214
§ 82.	Kontaminacja końcówek dat. sg. <i>-ovǐχ-u</i> \geq <i>ovǔ</i> (m. 55)	214
§ 83.	Zastępowanie końcówki gen. sg. <i>'e</i> (z <i>žéme</i> , <i>ze stǎžné</i>) przez <i>'i</i> (<i>-y</i>) (m. 56)	215
§ 84.	Wyrównania w zakresie końcówek nom. sg. rzeczowników nijakich <i>-é</i> (<i>*weselǔje</i>) oraz <i>-e</i> (<i>*polǔje</i>) (m. 57)	216
§ 85.	Wyrównania w zakresie przymiotnikowej końcówki gen. sg. <i>-égo</i> (\leq <i>*dobr-a-jego</i>) oraz zaimkowej <i>-ego</i> (\leq <i>*j-ego</i>) (m. 58)	217
§ 86.	Zastąpienie końcówek gen.-loc. pl. <i>-yχ</i> (<i>'iχ</i>) przez <i>-ěχ</i>	218
§ 87.	Przymiotnikowe końcówki w formach rzeczowników	218
§ 88.	Zastąpienie formy nijakiej i żeńskiej liczebnika <i>dúe</i> przez formę męską <i>dva</i> (m. 59)	220
§ 89.	Zastąpienie końcówki <i>-i</i> liczebników '5–10' przez <i>-u</i> , przeniesioną z <i>dv-u</i> (m. 60)	221
§ 90.	Wyrównania tematów praeteriti na <i>-al-</i> (m. 61)	221
§ 91.	Rozszerzenie prefiksalnych formacji z <i>-idě</i> częścią przedrostków <i>*szn-</i> , <i>*vzn-</i> (<i>vyúdě</i>) (m. 62)	222
§ 92.	Twarde wargowe w temacie <i>gřebe</i> , <i>skube</i> oraz w <i>złape</i> , <i>złame</i> , <i>ko-pe</i> (m. 63)	223
§ 93.	Twarde wargowe w <i>mel-e</i> , <i>pel-e</i> , ustalone na wzór <i>mell</i> , <i>pell</i> (m. 64)	224
§ 94.	Usunięcie przyrostka <i>-uje</i> , <i>-ować</i> (<i>-ywać</i>) w niektórych czasownikach typu <i>kup-ać</i> , <i>zajm-ać</i> (m. 65)	224
§ 95.	Dualna końcówka <i>-ta</i> w 2 pl. czasowników: <i>úeseta</i> , <i>úeseta</i> , <i>úeslišta</i> (m. 66)	225
§ 96.	Kończówki 1. pl. praes. (m. 67)	226
§ 97.	Kończówki 1. pl. imperat. (m. 68)	228
§ 98.	Kończówki 1. sg. praet.	229
§ 99.	Kończówki 1. pl. praet. (m. 69)	230

§100. Zanik kategorii rodzaju męskoosobowego (m. 70)	232
XI. Dialekty polskie:	
a. Dialekt kaszubski	235
b. Dialekt mazowiecki	241
c. Dialekt wielkopolski	248
d. Dialekt małopolski	254
e. Dialekt śląski	261
Skróty i symbole	267
Indeks cech dialektalnych	274
Wykaz map	282
Mapy 1 — 70	po s. 283